

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2005, sp. zn. 25 Cdo 1956/2004, ECLI:CZ:NS:2005:25.CDO.1956.2004.1

Číslo: 81/2006

Právní věta: Obchodní společnost nemá podle zákona č. 58/1969 Sb. ve znění účinném před 15. 5. 1998 právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, která jí vznikla v důsledku trestního stíhání jejího jednatele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.12.2005

Spisová značka: 25 Cdo 1956/2004

Číslo rozhodnutí: 81

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 2 předpisu č. 58/1969Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O b v o d n í s o u d pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 23. 5. 2003 zamítl žalobu o zaplacení částky 59 402 630,75 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 15. 7. 1996 bylo jednateli žalující společnosti (Ing. J. N.) sděleno obvinění pro trestný čin křivého obvinění podle § 174 odst. 1, 2 tr. zák. a dne 20. 4. 1997 další obvinění pro trestný čin křivého obvinění podle § 174 odst. 1 tr. zák. v jednočinném souběhu s trestným činem křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 175 odst. 1 tr. zák. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 18. 5. 1999 byl zrušen rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 7. 1. 1999, kterým byl Ing. J. N. uznán vinným, a rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 16. 12. 1999 byl zproštěn obžaloby podle § 226 písm. a) tr. řádu, neboť nebylo prokázáno, že skutek se stal. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že podle § 36 zákona č. 82/1998 Sb. je s ohledem na datum prvního sdělení obvinění třeba věc posuzovat podle zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem (dále též jen „zákon“). Nárok na náhradu škody, spočívající v ušlém zisku, který měl žalobkyni vzniknout v důsledku sdělení obvinění jejímu jedinému jednateli a jeho trestního stíhání, pro které nemohla žalobkyně dostát svým závazkům, zejména vyplývajícím ze zprostředkovatelské smlouvy uzavřené se společností EZ, a. s., dne 18. 7. 1997, soud neshledal důvodným. Byť je k uplatnění takového nároku aktivně legitimována podle ustanovení § 2 zákona (trestní řízení bylo vedeno proti jedinému jednateli žalobkyně, který je jejím statutárním orgánem), žalobkyně neprokázala příčinnou souvislost mezi samotným sdělením obvinění a tím, že nedošlo k uzavření smlouvy předpokládané zprostředkovatelskou smlouvou. Soud dovodil, že jednatel žalobkyně nebyl v průběhu trestního řízení zadržen ani vzat do vazby a nebylo

mu tak bráněno ve vycestování do zahraničí a tím ani v plnění závazků vyplývajících ze zprostředkovatelské smlouvy; jmenovaný navíc o svém trestním stíhání věděl již před uzavřením této smlouvy. Soud prvního stupně zároveň neshledal podmínky odpovědnosti státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem orgánů činných v trestním řízení, který probíhal v souladu s trestním řádem a bez průtahů.

K odvolání žalobkyně M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 18. 3. 2004 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými závěry soudu prvního stupně i s právním posouzením věci v otázce nároku na náhradu škody vzniklé sdělením obvinění, který je třeba posuzovat podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona. Odvolací soud však nesouhlasil se závěrem o aktivní legitimaci žalobkyně a naopak dovedl, že žalobkyně (obchodní společnost) jako právnická osoba nebyla účastníkem trestního řízení vedeného proti jejímu jednatele, a proto nemůže ve smyslu ustanovení § 2 zákona uplatňovat nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím vydaným v trestním řízení. Ve vztahu k žalobkyni by v úvahu mohla připadat odpovědnost státu za škodu podle § 18 zákona, avšak k nesprávnému úřednímu postupu nedošlo, neboť délka trestního řízení odpovídala skutkové náročnosti věci, jednatel žalobkyně výhrady v tomto směru nevznášel a na konkrétní průtahy sama žalobkyně nepoukázala. Odvolací soud se konečně ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o nedostatku příčinné souvislosti mezi zahájením trestního stíhání jednatele žalobkyně a vznikem tvrzené škody.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Otázku zásadního významu spatřuje v právním posouzení aktivní legitimace odvolacím soudem, které je podle názoru dovolatelky v rozporu s hmotným právem, přičemž tento problém nebyl dosud dovolacím soudem řešen. Dovolatelka namítá, že na daný případ je nutno aplikovat stávající právní úpravu obsaženou v zákoně č. 82/1998 Sb., neboť škoda vznikla i v době, kdy tento zákon již nabyl účinnosti. Je přesvědčena, že nejde o nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím orgánu státu, nýbrž o nárok na náhradu škody způsobené v důsledku nesprávného úředního postupu podle ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb., neboť sdělení obvinění není rozhodnutím orgánu státu, ale pouze úkonem orgánu činného v trestním řízení; škoda navíc nevznikla pouze v souvislosti s tímto úkonem, ale také v důsledku nesprávného a laxního postupu orgánů státu, kdy trestní stíhání trvalo tři a půl roku.

Proto je k uplatnění nároku oprávněna každá osoba, které tím vznikla škoda, tedy i osoba, vůči níž daný postup přímo nesměřoval. Dovolatelka dále nesouhlasí se závěrem, že mezi vzniklou škodou a trestním stíháním není vztah příčinné souvislosti; podle jejího názoru se její jednatel choval v souladu s trestním řádem a ona nemůže nést důsledky toho, že mu trestní stíhání fakticky znemožnilo vycestování ze země. Dovolatelka navrhl zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, a po přezkoumání věci ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Za otázku zásadního právního významu ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. považuje dovolací soud právní posouzení aktivní legitimace obchodní společnosti ve sporu o náhradu škody způsobené jí trestním stíháním jejího jednatele. Dovolání není důvodné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Vzhledem k tomu, že trestní stíhání bylo zahájeno sděleními obvinění ze dne 15. 7. 1996 a 20. 4. 1997, tj. přede dnem 15. 5. 1998, kdy nabyl účinnosti zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) správně posuzoval věc podle dosavadního předpisu (srov. § 36 zákona č. 82/1998 Sb.), tj. podle zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem.

Odpovědnost státu za škodu způsobenou zahájením (vedením) trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, odvolací soud správně kvalifikoval jako odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím (zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby má v takovém případě stejné důsledky jako zrušení nezákonného rozhodnutí). Tento jeho závěr je zcela v souladu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 2. 1990, sp. zn. [1 Cz 6/90](#), publikovaný pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1991, nebo rozsudek NS ČR ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1487/2001](#), publikovaný v Souboru rozhodnutí NS ČR, sv. 24, pod C 1813), odpovídá i judikatuře Ústavního soudu ČR, reprezentované zejména jeho nálezem ze dne 6. 2. 2001, sp. zn. [I. ÚS 367/99](#), publikovaným pod č. 23 ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, ročník 2001, sv. 21, a nelze mít pochyb o jeho správnosti.

Vymezení osoby oprávněné požadovat vůči státu náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím, a tedy i trestním stíháním, které neskončilo pravomocným odsouzením, je obsaženo v ustanovení § 2 zákona č. 58/1969 Sb., podle něž právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím mají ti, kdo jsou účastníky řízení a byli poškozeni nezákonným rozhodnutím vydaným v tomto řízení. I když trestní řád pojmu účastník řízení neužívá (v hlavě druhé hovoří o osobách na řízení zúčastněných), je s ohledem na definici pojmu strana v ustanovení § 12 odst. 6 tr. řádu zřejmé, že účastníkem trestního řízení ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 58/1969 Sb. bude především osoba, proti níž se vede trestní řízení (obviněný, obžalovaný, odsouzený). Protože takovou osobou byl jednatel žalující obchodní společnosti Ing. J. N., nikoliv samotná společnost, je nepochybné, že otázku nedostatku aktivní legitimace žalobkyně vyřešil odvolací soud v souladu s dikcí zákona.

Za situace, kdy je správný závěr odvolacího soudu, že žalující obchodní společnost není vůči státu aktivně legitimována k uplatnění nároku na náhradu škody, která jí vznikla v důsledku trestního stíhání jejího jednatele, je nadbytečné zabývat se dovolací námitkou týkající se otázky příčinné souvislosti mezi vedením trestního stíhání a vznikem škody. Ani dovolatelkou navrhané řešení této otázky jí totiž nemůže založit nárok na náhradu škody, k jehož uplatnění není podle hmotného práva vůbec oprávněna.

Rozsudek odvolacího soudu nelze považovat za nesprávný ani ohledně řešení otázky průtahů v trestním řízení. Posouzení, zda v daném případě byla délka trestního řízení přiměřená skutkové a právní složitosti případu, se opírá o konkrétní skutková zjištění vztahující se k projednávané věci, která nejsou vzhledem k přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. předmětem dovolacího přezkumu. Kromě obecného tvrzení o laxním postupu orgánů činných v trestním řízení a poukazu na celkovou délku řízení pak dovolatelka konkrétní námitky k nesprávnosti v právním posouzení této otázky odvolacím soudem nevznáší.

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného

dovolacího důvodu (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) správný; Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.